

Το κοσμοείδωλο της δημιουργίας στην Παλαιά Διαθήκη. Δημιουργός και δημιούργημα

Η βιβλική αφήγηση της δημιουργίας

Οι εικόνες αποτυπώνουν τις ημέρες της δημιουργίας. Ξυλογραφίες του Μίχαελ Βόλγκεμουτ (Michael Wolgemut) που κοσμούν το έργο του Χάρτμαν Σέντελ (Hartmann Schedel), Χρονικό της Νυρεμβέργης (1493).

¹ Ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. ² ἡ δὲ γῆ ἦν ἀόρατος καὶ ἀκατασκεύαστος, καὶ σκότος ἐπάνω τῆς ἀβύσσου, καὶ πνεῦμα Θεοῦ ἐπεφέρετο ἐπάνω τοῦ ὕδατος. ³ καὶ εἶπεν ὁ Θεός· γενηθήτω φῶς· καὶ ἐγένετο φῶς. ⁴ καὶ εἶδεν ὁ Θεὸς τὸ φῶς, ὅτι καλόν· καὶ διεχώρισεν ὁ Θεὸς τὸ φῶς, ὅτι καλόν· καὶ διεχώρισεν ὁ Θεὸς ἀνά μέσον τοῦ φωτὸς καὶ ἀνά μέσον τοῦ σκότους. ⁵ καὶ ἐκάλεσεν ὁ Θεὸς τὸ φῶς ἡμέραν καὶ τὸ σκότος ἐκάλεσε νύκτα. καὶ ἐγένετο ἑσπέρα καὶ ἐγένετο πρωΐ, ἡμέρα μία.

⁶ Καὶ εἶπεν ὁ Θεός· γενηθήτω στερέωμα ἐν μέσῳ τοῦ ὕδατος καὶ ἔστω διαχωρίζον ἀνά μέσον ὕδατος καὶ ὕδατος. καὶ ἐγένετο οὕτως. ⁷ καὶ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸ στερέωμα, καὶ διεχώρισεν ὁ Θεὸς ἀνά μέσον τοῦ ὕδατος, ὃ ἦν ὑποκάτω τοῦ στερεώματος, καὶ ἀναμέσον τοῦ ὕδατος τοῦ ἐπάνω τοῦ στερεώματος. ⁸ καὶ ἐκάλεσεν ὁ Θεὸς τὸ στερέωμα οὐρανόν. καὶ εἶδεν ὁ Θεός, ὅτι καλόν, καὶ ἐγένετο ἑσπέρα καὶ ἐγένετο πρωΐ, ἡμέρα δευτέρα.

⁹ Καὶ εἶπεν ὁ Θεός· συναχθήτω τὸ ὕδωρ τὸ ὑποκάτω τοῦ οὐρανοῦ εἰς συναγωγὴν μίαν, καὶ ὀφθήτω ἡ ξηρά. καὶ ἐγένετο οὕτως. καὶ συνήχθη τὸ ὕδωρ τὸ ὑποκάτω τοῦ οὐρανοῦ εἰς τὰς συναγωγὰς αὐτῶν, καὶ ὤφθη ἡ ξηρά. ¹⁰ καὶ ἐκάλεσεν ὁ Θεὸς τὴν ξηρὰν γῆν καὶ τὰ συστήματα τῶν ὑδάτων ἐκάλεσε θαλάσσας. καὶ εἶδεν ὁ Θεός, ὅτι καλόν. ¹¹ καὶ εἶπεν ὁ Θεός· βλαστησάτω ἡ γῆ βοτάνην χόρτου σπεῖρον σπέρμα κατὰ γένος καὶ καθ' ὁμοιότητα, καὶ ξύλον κάρπιμον ποιοῦν καρπόν, οὗ τὸ σπέρμα αὐτοῦ ἐν αὐτῷ κατὰ γένος ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ ἐγένετο οὕτως. ¹² καὶ ἐξήνεγκεν ἡ γῆ βοτάνην χόρτου σπεῖρον σπέρμα κατὰ γένος καὶ καθ' ὁμοιότητα, καὶ ξύλον κάρπιμον ποιοῦν καρπόν, οὗ τὸ σπέρμα αὐτοῦ ἐν αὐτῷ κατὰ γένος ἐπὶ τῆς γῆς. ¹³ καὶ εἶδεν ὁ Θεός,

¹ Στην αρχή ο Θεός δημιούργησε τον ουρανό και τη γη. ² Η γη όμως ήταν έρημη και ασχημάτιστη· ήταν σκοτάδι πάνω από την άβυσσο, και πάνω στα νερά έπνεε Πνεύμα Θεού. ³ Τότε εἶπε ο Θεός: «Να γίνει φως»· κι έγινε φως. ⁴ Ο Θεός είδε ότι το φως ήταν καλό και το χώρισε από το σκοτάδι. ⁵ Το φως το ονόμασε «ημέρα» και το σκοτάδι «νύχτα». Ἦρθε το βράδυ, ήρθε το πρωί· πρώτη ημέρα.

⁶ Μετά εἶπε ο Θεός: «Στερέωμα να γίνει στα νερά ανάμεσα, για να χωρίζει νερά από νερά». ⁷ Έτσι κι έγινε· δημιούργησε ο Θεός το στερέωμα και χώρισε τα νερά που ήταν κάτω απ' αυτό, από κείνα που ήταν πάνω απ' αυτό. ⁸ Κι ονόμασε ο Θεός το στερέωμα «ουρανός». Ἦρθε το βράδυ, ήρθε το πρωί· δεύτερη ημέρα.

⁹ Τότε εἶπε ο Θεός: «Να συναχθούν σε έναν τόπο τα νερά που είναι κάτω από τον ουρανό, και να φανεί η στεριά». Έτσι κι έγινε. Τα νερά που ήταν κάτω από τον ουρανό συνάχθηκαν στον τόπο τους, και φάνηκε η στεριά. ¹⁰ Κι ονόμασε ο Θεός «γη» τη στεριά, και το σύναγμα των υδάτων το εἶπε «θάλασσεσ». Και είδε ο Θεός ότι ήταν καλό. ¹¹ Μετά εἶπε ο Θεός: «Να πρασινίσει η γη: Να βλαστήσουν πάνω σ' αυτήν χορτάρια που να βγάζουν σπόρους, και καρποφόρα δέντρα, που ανάλογα με το είδος τους να κάνουν καρπούς, οι οποίοι να περιέχουν τους σπόρους τους». Έτσι κι έγινε. ¹² Πρασίνισε η γη: Βλάστησε χορτάρια που έβγαζαν σπόρους ανάλογα με το είδος τους, και καρποφόρα δέντρα, που οι καρποί τους περιείχαν τους σπόρους τους, ανά-

ὅτι καλόν. καὶ ἐγένετο ἑσπέρα καὶ ἐγένετο πρωΐ, ἡμέρα τρίτη.

¹⁴ Καὶ εἶπεν ὁ Θεός· γενηθήτωσαν φωστῆρες ἐν τῷ στερεώματι τοῦ οὐρανοῦ εἰς φαῦσιν ἐπὶ τῆς γῆς, τοῦ διαχωρίζειν ἀνά μέσον τῆς ἡμέρας καὶ ἀνά μέσον τῆς νυκτός· καὶ ἔστωσαν εἰς σημεῖα καὶ εἰς καιροὺς καὶ εἰς ἡμέρας καὶ εἰς ἑνιαυτούς· ¹⁵ καὶ ἔστωσαν εἰς φαῦσιν ἐν τῷ στερεώματι τοῦ οὐρανοῦ, ὥστε φαίνειν ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ ἐγένετο οὕτως. ¹⁶ καὶ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τοὺς δύο φωστῆρας τοὺς μεγάλους, τὸν φωστῆρα τὸν μέγαν εἰς ἀρχὰς τῆς ἡμέρας καὶ τὸν φωστῆρα τὸν ἐλάσσονα εἰς ἀρχὰς τῆς νυκτός, καὶ τοὺς ἀστέρας. ¹⁷ καὶ ἔθετο αὐτοὺς ὁ Θεὸς ἐν τῷ στερεώματι τοῦ οὐρανοῦ, ὥστε φαίνειν ἐπὶ τῆς γῆς ¹⁸ καὶ ἄρχειν τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νυκτός καὶ διαχωρίζειν ἀνά μέσον τοῦ φωτός καὶ ἀνά μέσον τοῦ σκότους. καὶ εἶδεν ὁ Θεός, ὅτι καλόν. ¹⁹ καὶ ἐγένετο ἑσπέρα καὶ ἐγένετο πρωΐ, ἡμέρα τετάρτη.

²⁰ Καὶ εἶπεν ὁ Θεός· ἐξαγαγέτω τὰ ὕδατα ἔρπετὰ ψυχῶν ζωῶν καὶ πετεινὰ πετόμενα ἐπὶ τῆς γῆς κατὰ τὸ στερέωμα τοῦ οὐρανοῦ. καὶ ἐγένετο οὕτως. ²¹ καὶ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὰ κήτη τὰ μεγάλα καὶ πᾶσαν ψυχὴν ζῶων ἔρπετῶν, ἃ ἐξήγαγε τὰ ὕδατα κατὰ γένη αὐτῶν, καὶ πᾶν πετεινὸν περρωτὸν κατὰ γένος. καὶ εἶδεν ὁ Θεός, ὅτι καλά. ²² καὶ εὐλόγησεν αὐτὰ ὁ Θεός, λέγων· αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε καὶ πληρώσατε τὰ ὕδατα ἐν ταῖς θαλάσσαις, καὶ τὰ πετεινὰ πληθυνέσθωσαν ἐπὶ τῆς γῆς. ²³ καὶ ἐγένετο ἑσπέρα καὶ ἐγένετο πρωΐ, ἡμέρα πέμπτη.

²⁴ Καὶ εἶπεν ὁ Θεός· ἐξαγαγέτω ἡ γῆ ψυχὴν ζῶσαν κατὰ γένος, τετράποδα καὶ ἔρπετὰ καὶ θηρία τῆς γῆς κατὰ γένος. καὶ ἐγένετο οὕτως. ²⁵ καὶ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὰ θηρία τῆς γῆς κατὰ γένος, καὶ τὰ κτήνη κατὰ γένος αὐτῶν καὶ πάντα τὰ ἔρπετὰ τῆς γῆς κατὰ γένος αὐτῶν. καὶ εἶδεν ὁ Θεός, ὅτι καλά. ²⁶ καὶ εἶπεν ὁ Θεός· ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν καὶ καθ' ὁμοίωσιν, καὶ ἀρχέτωσαν τῶν ἰχθύων τῆς θαλάσσης καὶ τῶν πετεινῶν τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῶν κτηνῶν καὶ πάσης τῆς γῆς καὶ πάντων τῶν ἔρπετῶν τῶν ἐρπόντων ἐπὶ γῆς γῆς. ²⁷ καὶ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον, κατ' εἰκόνα Θεοῦ ἐποίησεν αὐτόν, ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτούς. ²⁸ καὶ εὐλόγησεν αὐτούς ὁ Θεός, λέγων· αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε καὶ πληρώσατε τὴν γῆν καὶ κατακυριεύσατε αὐτῆς καὶ ἄρχετε τῶν ἰχθύων τῆς θαλάσσης καὶ τῶν πετεινῶν τοῦ οὐρανοῦ καὶ πάντων τῶν κτηνῶν καὶ πάσης τῆς γῆς καὶ πάντων τῶν ἔρπετῶν τῶν ἐρπόντων ἐπὶ τῆς γῆς. ²⁹

λογα με το εἶδος τους. ¹³ Καὶ εἶδε ὁ Θεός ὅτι ἦταν καλόν. Ἦρθε το βράδυ, ἦρθε το πρωί· τρίτη ἡμέρα.

¹⁴ Τότε εἶπε ὁ Θεός· «Να γίνουν φωτεινά σώματα στο στερέωμα του ουρανοῦ, για να χωρίζουν την ἡμέρα ἀπὸ τὴ νύχτα, για να εἶναι σημάδια για τις εποχές, τις ἡμέρες καὶ τὰ ἔτη, ¹⁵ ὥστε ἀπὸ τὸ στερέωμα του ουρανοῦ να φωτίζουν τὴ γῆ». Ἔτσι κι ἐγένε. ¹⁶ Δημιούργησε ὁ Θεός τὰ δύο μεγάλα φωτεινά σώματα –τὸ μεγαλύτερο για να κυριαρχεῖ τὴν ἡμέρα, καὶ τὸ μικρότερο για να κυριαρχεῖ τὴ νύχτα· δημιούργησε καὶ τ' ἀστέρια. ¹⁷ Καὶ τὰ ἔβαλε ὅλα στο στερέωμα του ουρανοῦ για να φωτίζουν τὴ γῆ, ¹⁸ για να κυριαρχοῦν τὴν ἡμέρα καὶ τὴ νύχτα καὶ να χωρίζουν τὸ φῶς ἀπ' τὸ σκοτάδι. Καὶ εἶδε ὁ Θεός ὅτι ἦταν καλόν. ¹⁹ Ἦρθε το βράδυ, ἦρθε το πρωί· τέταρτη ἡμέρα.

²⁰ Τότε εἶπε ὁ Θεός· «Να γεμίσουν τὰ νερά με ζωντανές υπάρξεις πλήθος, καὶ να πετάνε πτηνά πάνω ἀπὸ τὴ γῆ πρὸς τὸ στερέωμα του ουρανοῦ». ²¹ Ἔτσι δημιούργησε ὁ Θεός τὰ μεγάλα κήτη καὶ ὅλα τὰ εἶδη τῶν ζωντανῶν οργανισμῶν, που κολυμποῦν καὶ γεμίζουν τὰ νερά. Ἐπίσης δημιούργησε ὅλα τὰ εἶδη τῶν πτηνῶν. Καὶ εἶδε ὁ Θεός ὅτι ἦταν καλόν. ²² Τὰ εὐλόγησε λοιπὸν ὅλα ὁ Θεός καὶ τοὺς εἶπε· «Να πολλαπλασιάσετε καὶ να γεμίσετε τὰ νερά τῶν θαλασσῶν· καὶ τὰ πτηνά ας πληθαίνουν πάνω στὴ γῆ». ²³ Ἦρθε το βράδυ, ἦρθε το πρωί· πέμπτη ἡμέρα.

²⁴ Τότε εἶπε ὁ Θεός· «Να βγάλει ἡ γῆ κάθε εἶδος ζωντανῶν οργανισμῶν· Ὅλα τὰ εἶδη τῶν ζῶων, τῶν ἔρπετῶν καὶ τῶν θηρίων». Ἔτσι κι ἐγένε. ²⁵ Δημιούργησε ὁ Θεός ὅλα τὰ εἶδη τῶν ἀγρίων ζῶων, τῶν ἡμερῶν ζῶων καὶ τῶν ἔρπετῶν τῆς γῆς. Καὶ εἶδε ὁ Θεός ὅτι ἦταν καλόν. ²⁶ Μετὰ εἶπε ὁ Θεός· «Ας φτιάξουμε τὸν ἄνθρωπο σύμφωνα με τὴν εἰκόνα τῆ δικῆ μας καὶ τὴν ὁμοίωση, κι ας ἐξουσιάζει στὴς θάλασσας τὰ ψάρια, στὸν οὐρανοῦ τὰ πτηνά, στα ζῶα καὶ γενικά σ' ὅλη τὴ γῆ καὶ στα ἔρπετὰ που σέρνονται πάνω σ' αὐτήν». ²⁷ Δημιούργησε, λοιπὸν, ὁ Θεός τὸν ἄνθρωπο σύμφωνα με τὴ δική του τὴν εἰκόνα, «κατ' εἰκόνα Θεοῦ» τὸν δημιούργησε, τοὺς δημιούργησε ἄντρα καὶ γυναίκα. ²⁸ Τοὺς εὐλόγησε καὶ τοὺς εἶπε· «Να κάνετε πολλὰ παιδιά, ὥστε να πολλαπλασιαστεῖτε, να γεμίσετε τὴ γῆ καὶ να κυριαρχήσετε σ' αὐτήν. Να ἐξουσιάζετε στὴς θάλασσας τὰ ψάρια, στὸν οὐρανοῦ τὰ πτηνά καὶ σε κάθε ζῶο που κινεῖται πάνω στὴ γῆ». ²⁹ Καὶ συ-

καὶ εἶπεν ὁ Θεός· ἰδοὺ δέδωκα ὑμῖν πάντα χόρτον σπόριμον σπεῖρον σπέρμα, ὃ ἐστὶν ἐπάνω πάσης τῆς γῆς, καὶ πᾶν ξύλον, ὃ ἔχει ἐν ἑαυτῷ καρπὸν σπέρματος σπορίμου, ὑμῖν ἔσται εἰς βρώσιν·³⁰ καὶ πᾶσι τοῖς θηρίοις τῆς γῆς καὶ πᾶσι τοῖς πετεινοῖς τοῦ οὐρανοῦ καὶ παντὶ ἔρπετῷ ἔρποντι ἐπὶ τῆς γῆς, ὃ ἔχει ἐν ἑαυτῷ ψυχὴν ζωῆς, καὶ πάντα χόρτον χλωρὸν εἰς βρώσιν. καὶ ἐγένετο οὕτως.³¹ καὶ εἶδεν ὁ Θεὸς τὰ πάντα, ὅσα ἐποίησε, καὶ ἰδοὺ καλὰ λίαν. καὶ ἐγένετο ἑσπέρα καὶ ἐγένετο πρωΐ, ἡμέρα ἕκτη. *Γένεση, 1, 1-31.* [Κριτική ἔκδοση Ralrhs, Απ. Διακονία]

νέχισε ὁ Θεός: «Να, ὅλα τα φυτὰ πάνω στη γη, που βγάζουν σπόρους, σας τα δίνω, καθώς και ὅλα τα δέντρα που ἔχουν καρπούς γεμάτους σπόρους· αὐτὰ θα εἶναι για τροφή σας.³⁰ Και ὅλα τα χλωρὰ χόρτα τα δίνω για τροφή στα ζῶα της γης, σε ὅσα πετοῦν στον ουρανό και σε ὅσα ἔρπουν στη γη κι ἔχουν ζωή». Ἔτσι κι ἐγένε. ³¹ Ὁ Θεὸς εἶδε τα δημιουργήματά του και ἦταν ὅλα πάρα πολὺ καλά. Ἦρθε το βράδυ, ἦρθε το πρωί· ἕκτη ἡμέρα.

Αντιλήψεις για τη δημιουργία και την προέλευση του κόσμου στις θρησκείες

Ενούμα Ελῖς (βαβυλωνιακὸ ἔπος της δημιουργίας)

Ὅταν ψηλά οι ουρανοὶ δεν εἶχαν ονομαστεί, ὅταν κάτω η γη δεν εἶχε ὄνομα... γεννήθηκαν οι θεοί... Τότε συγκρούστηκαν η Τιαμάτ και ο Μαρδούκ, ο σοφότερος ἀπὸ τους θεοὺς, ἐπιτέθηκαν ο ἕνας στον ἄλλο και ἀρχισαν να μάχονται... Ὁ Μαρδούκ την ἔκοψε στα δύο, ὅπως ἕνα κοχύλι. Το μισὸ το διαμόρφωσε σε ουράνιο θόλο... Τοποθέτησε το κεφάλι της σε ἕναν τόπο και σχημάτισε ἕνα βουνό... Ἀπὸ τα μάτια της ἔκανε να πηγᾶσουν ο Ευφράτης και ο Τίγρης...

Οι θεοὶ ὅμως εἶχαν παράπονα. «Τώρα» ἔλεγαν στον Μαρδούκ «εἴμαστε τσακισμένοι ἀπὸ τη δουλειά, μα ἀπὸ κύριοι γίναμε δούλοι και κανεῖς δε μας υπηρετεῖ». Ὁ Μαρδούκ συμφώνησε πως τα παράπονά τους ἦταν δίκαια και εἶπε: «Θα πλάσω ἕνα πλάσμα μικρὸ που δε θα εἶναι επικίνδυνο, γιατί θα εἶναι υπερβολικά αδύναμο. Θα το βαφτίσω ἄνθρωπο και θα του αναθέσω να σας δουλεύει. Θα το εγκαταστήσω στη γη και θα εἶναι ἀνίκανο να ανεβεί στον ουρανό, ἀνίκανο να βυθιστεῖ στα νερά. Για μεγαλύτερη ἀσφάλεια θα του δώσω το θάνατο. Για λίγο καιρὸ θα μπορεῖ να δουλεύει για σας και ὕστερα, ὅταν με την ηλικία θα ἀποκτήσει ἴσως ἀρκετὴ σοφία, θα χάνεται...». Ὁ Μαρδούκ ἔκοψε το κεφάλι του Ἐα και ἀπὸ το πτώμα του σκάρωσε ἕνα πλάσμα μικρὸ, που ὅλοι οι θεοὶ το βρῆκαν γελοῖο μα πολὺ κατάλληλο για τη δουλειά που ἐπρόκειτο να του αναθέσουν. Ἔτσι γεννήθηκε η ράτσα των Ἀνθρώπων.

Γριζοπούλου Ο. & Καζλάρη Π., *Παλαιὰ Διαθήκη: Ἡ προϊστορία του Χριστιανισμοῦ Θρησκευτικὰ Α΄ Γυμνασίου, Παιδαγωγικὸ Ἰνστιτούτο – ΟΕΔΒ, Αθήνα, 2003, σελ. 133, 138.*

Ἡ ἰσλαμικὴ διδασκαλία για τη δημιουργία

«Ὁ Ἀλλάχ εἶναι που ἀρχίζει (την πορεία) της δημιουργίας, ἔπειτα την επαναλαμβάνει, κι ἔπειτα σ' Αὐτόν ὅλοι θα ἐπιστρέψετε».

Κοράνι, ελ-Ρουμ (οι Ρωμιοί): 30:11.

«Ὁ Ἀλλάχ εἶναι ο πρωτουργὸς των ουρανῶν και της γης. Ὅταν ἀποφασίσει για κάτι, λέει σ' αὐτό: “Γενηθήτω” και γίνεται».

Κοράνι, ελ-Μπάκαρα (η ἀγελάδα): 2:117.

«Δε τους έδειξα [στον Σατανά και τους απογόνους του, Σ.τ.Επιμ.] τη δημιουργία των Ουρανών και της γης, (και δεν τους έδειξα) ούτε (ακόμα) πώς τους δημιούργησα, και δεν επρόκειτο να πάρω για βοηθούς αυτούς που παρασύρουν τους ανθρώπους στην πλάνη».

Κοράνι, ελ κεχφ (η σπηλιά): 18:51.

«Μήπως δεν βλέπουν οι άπιστοι ότι οι ουρανοί και η γη ήταν (και τα δύο μαζί) ενωμένα (σαν μία μονάδα της Δημιουργίας), έπειτα τα σχίσαμε σε δυο μέρη; και κάναμε από το νερό κάθε ζωντανό πράγμα. Μήπως –και τότε– δεν θα πιστέψουν;»

Κοράνι, ελ ενμπιγιά (οι Προφήτες): 21:30.

«Να πεις: “Μα αρνηθήκατε (και λατρεύετε άλλες θεότητες) απ’ Εκείνον που έπλασε τη γη σε δύο Ημέρες; Και τις κάνετε (τις θεότητες) όμοιες με Αυτόν; Αυτός είναι ο Κύριος του Σύμπαντος Κόσμου. Κι έκανε σε αυτήν (τοποθέτησε πάνω στη γη) ακίνητα βουνά κι ευλόγησε με άφθονα αγαθά τη γη, και ρύθμισε σ’ αυτή ώστε να παρέχει τροφές –κανονικά–, σύμφωνα με (τις ανάγκες) όσων αναζητούν (τη συντήρηση), (κι όλα αυτά) σε τέσσερις ημέρες. Έπειτα εγκαταστάθηκε στα ουράνια (έστρεψε την προσοχή Του στον ουρανό) που ήταν (σαν) καπνός – (ένα σύννεφο από ατμό). Και είπε σ’ αυτόν και στη γη: “Να έρχεστε μαζί –εκούσια ή ακούσια–.” Είπαν: “Ερχόμαστε σ’ εκούσια υπακοή”. Κι έτσι κανόνισε τα επτά στερεώματα (ουρανούς) σε δύο Ημέρες, και όρισε για κάθε ουρανό την αποστολή του. Και στόλισε τον ουρανό του (γήινου) κόσμο με φωτεινούς δαυλούς, και (τους εφοδίασε) με φύλακες. Τέτοια είναι η τάξη που εθέσπισε ο Παντοδύναμος, ο Πάνσοφος».

Κοράνι, Φούσσιλετ (Ερμηνευόμενο καλά): 41:9-12.

Ελληνική μυθολογία (ΗΣίοδος, Θεογονία)

Στην αρχή υπήρχε μόνο το Χάος. Πυκνό σκοτάδι σκέπαζε τα πάντα, ώσπου από το χάος γεννήθηκε η Γη κι από τη Γη τα βουνά, η θάλασσα και μετά ο Ουρανός με τον ήλιο, το φεγγάρι και τ' αστέρια. Τότε ο Ουρανός και η Γη ενώθηκαν και γέννησαν τους Τιτάνες.

Μα ο Ουρανός φοβόταν πως κάποιο από τα παιδιά του θα έπαιρνε το θρόνο του. Γι' αυτό τα έκλεισε όλα στα βάθη της Γης. Όμως ο γιος του, ο Κρόνος, ο πιο δυνατός απ' τους Τιτάνες, τον νίκησε κι έγινε αυτός όλου του κόσμου αρχηγός. Παντρεύτηκε τη Ρέα και γέννησαν τρεις θεές και τρεις θεούς: την Ήρα, την Εστία και τη Δήμητρα, τον Πλούτωνα, τον Ποσειδώνα και τον Δία.

Μα κι ο Κρόνος φοβόταν πως κάποιο απ' τα παιδιά του θα έπαιρνε τον θρόνο του. Γι' αυτό, όταν γεννιόνταν, τα κατάπινε. Απελπισμένη η Ρέα πήγε και γέννησε το έκτο της παιδί, τον Δία, σε μια σπηλιά, σ' ένα βουνό της Κρήτης. Έκρυψε το παιδί εκεί. Το φρόντιζαν οι Νύμφες κι έπινε το γάλα μιας κατσίκας, της Αμάλθειας. Στον Κρόνο έδωσε να καταπιεί μια φασκιωμένη πέτρα.

Όταν ο Δίας μεγάλωσε, πάλεψε με τον Κρόνο και τον ανάγκασε να βγάλει τα πέντε αδέρφια του που είχε καταπιεί. Άρχισε τότε ένας πόλεμος. Από τη μια οι Τιτάνες κι από την άλλη οι θεοί. Δέκα χρόνια κράτησε η Τιτανομαχία. Νίκησαν οι θεοί και τους Τιτάνες τούς έριξαν στα Τάρταρα. Μετά οι θεοί πάλεψαν με τους Γίγαντες. Η Γιγαντομαχία κράτησε πολύ καιρό. Νίκησαν όμως και πάλι οι θεοί. Έτσι ο Δίας έγινε κυρίαρχος όλου του κόσμου. Παντρεύτηκε την Ήρα και μαζί με τα παιδιά του και τ' αδέρφια του εγκαταστάθηκε στον Όλυμπο.

Μαϊστρέλης, Σ., Καλύβη, Ε. & Μιχαήλ, Μ., *Ιστορία Γ' Δημοτικού: Από τη Μυθολογία στην Ιστορία*, Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής - ΙΤΥΕ «Διόφαντος», Αθήνα, χ.χ., σελ. 8.

Η δημιουργία του κόσμου «εκ του μηδενός» και η δημιουργία του ανθρώπου «κατ' εικόνα και καθ' ομοίωσιν» Θεού

⁴ Αὕτη ἡ βίβλος γενέσεως οὐρανοῦ καὶ γῆς, ὅτε ἐγένετο· ἧ ἡμέρα ἐποίησε Κύριος ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν ⁵ καὶ πᾶν χλωρὸν ἄγρου πρὸ τοῦ γενέσθαι ἐπὶ τῆς γῆς καὶ πάντα χόρτον ἄγρου πρὸ τοῦ ἀνατεῖλαι· οὐ γὰρ ἔβρεξεν ὁ Θεὸς ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ἄνθρωπος οὐκ ἦν ἐργάζεσθαι αὐτήν· ⁶ πηγή δὲ ἀνέβαινεν ἐκ τῆς γῆς καὶ ἐπότιζε πᾶν τὸ πρόσωπον τῆς γῆς. ⁷ καὶ ἔπλασεν ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον, χοῦν ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ ἐνεφύσησεν εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ πνοὴν ζωῆς, καὶ ἐγένετο ὁ ἄνθρωπος εἰς ψυχὴν ζῶσαν.

⁸ Καὶ ἐφύτευσεν ὁ Θεὸς παράδεισον ἐν Ἐδέμ κατὰ ἀνατολὰς καὶ ἔθετο ἐκεῖ τὸν ἄνθρωπον, ὃν ἔπλασε. ⁹ καὶ ἐξανάτειλεν ὁ Θεὸς ἔτι ἐκ τῆς γῆς πᾶν ξύλον ὠραῖον εἰς ὄρασιν καὶ καλὸν εἰς βρώσιν καὶ τὸ ξύλον τῆς ζωῆς ἐν μέσῳ τοῦ παραδείσου καὶ τὸ ξύλον τοῦ εἰδέναί γινωστὸν καλοῦ καὶ πονηροῦ.

Γένεση, 2, 4-9. Κείμενο Ο΄

¹⁵ Καὶ ἔλαβε Κύριος ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον, ὃν ἔπλασε, καὶ ἔθετο αὐτὸν ἐν τῷ παραδείσῳ τῆς τρυφῆς, ἐργάζεσθαι αὐτὸν καὶ φυλάσσειν. ¹⁶ καὶ ἐνετείλατο Κύριος ὁ Θεὸς τῷ Ἀδὰμ λέγων· ἀπὸ παντὸς ξύλου τοῦ ἐν τῷ παραδείσῳ βρώσει φαγῆ, ¹⁷ ἀπὸ δὲ τοῦ ξύλου τοῦ γινώσκειν καλὸν καὶ πονηρόν, οὐ φάγεσθε ἀπ' αὐτοῦ· ἧ δ' ἂν ἡμέρα φάγητε ἀπ' αὐτοῦ, θανάτῳ ἀποθανεῖσθε.

¹⁸ Καὶ εἶπε Κύριος ὁ Θεός· οὐ καλὸν εἶναι τὸν ἄνθρωπον μόνον· ποιήσωμεν αὐτῷ βοηθὸν κατ' αὐτόν. ¹⁹ καὶ ἔπλασεν ὁ Θεὸς ἔτι ἐκ τῆς γῆς πάντα τὰ θηρία τοῦ ἄγρου καὶ πάντα τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἤγαγεν αὐτὰ πρὸς τὸν Ἀδὰμ, ἰδεῖν τί καλέσει αὐτά. καὶ πᾶν ὃ ἐὰν ἐκάλεσεν αὐτὸ Ἀδὰμ ψυχὴν ζῶσαν, τοῦτο ὄνομα αὐτῷ. ²⁰ καὶ ἐκάλεσεν Ἀδὰμ ὀνόματα πᾶσι τοῖς κτήνεσι καὶ πᾶσι τοῖς πετεινοῖς τοῦ οὐρανοῦ καὶ πᾶσι τοῖς θηρίοις τοῦ ἄγρου· τῷ δὲ Ἀδὰμ οὐχ εὐρέθη βοηθὸς ὅμοιος αὐτῷ. ²¹ καὶ ἐπέβαλεν ὁ Θεὸς ἔκστασιν ἐπὶ τὸν Ἀδὰμ, καὶ ὑπνωσε· καὶ ἔλαβε μίαν τῶν πλευρῶν αὐτοῦ καὶ ἀνεπλήρωσε σάρκα ἀντ' αὐτῆς. ²² καὶ ἠκοδόμησεν ὁ Θεὸς τὴν πλευράν, ἣν ἔλαβεν ἀπὸ τοῦ Ἀδὰμ, εἰς γυναῖκα καὶ ἤγαγεν αὐτήν πρὸς τὸν Ἀδὰμ. ²³ καὶ εἶπεν Ἀδὰμ τοῦτο νῦν ὅσοῦν ἐκ τῶν ὀστέων μου καὶ σὰρξ ἐκ τῆς σαρκός μου· αὕτη κληθήσεται γυνή, ὅτι ἐκ

⁴ Ἔτσι, λοιπόν, δημιουργήθηκαν σταδιακά ο ουρανός και η γη. Την ημέρα που ο Κύριος ο Θεός δημιούργησε τη γη και τον ουρανό, ⁵ δεν υπήρχαν θάμνοι στη γη ούτε είχαν φυτρώσει χόρτα, γιατί ο Κύριος ο Θεός δεν είχε ακόμη βρέξει πάνω στη γη και δεν υπήρχε ἄνθρωπος για να καλλιεργήσει το ἔδαφος. ⁶ Από τη γη ὅμως ἀνέβλυζε νερό και πότιζε ὅλη την ἐπιφάνεια του ἐδάφους. ⁷ Τότε ο Κύριος ο Θεός ἔπλασε τὸν ἄνθρωπο ἀπὸ τὸ χῶμα της γης και φύσηξε μέσα στα ρουθούνια του πνοή ζωῆς. Ἔτσι ἐγένεο ὁ ἄνθρωπος ζωντανός.

⁸ Ὑστερα ο Κύριος ο Θεός φύτεψε ἕναν κήπο στην Εδέμ προς τὴν ἀνατολή, ὅπου ἔβαλε τὸν ἄνθρωπο που εἶχε πλάσει. ⁹ Ἐκανε να βλαστήσουν ἀπὸ τη γη ὅλα τα εἶδη τῶν δέντρων. Ἦταν ωραία στην εμφάνιση και οἱ καρποὶ τους ἦταν εὐγευστοί. Στη μέση του κήπου ἦταν τὸ δέντρο της ζωῆς· ἐκεῖ ἦταν και τὸ δέντρο της γνώσης του καλοῦ και του κακοῦ.

¹⁵ Πῆρε, λοιπόν, ο Κύριος ο Θεός τὸν ἄνθρωπο και τὸν ἔβαλε μέσα στον κήπο της Εδέμ για να τὸν καλλιεργεῖ και να τὸν προσέχει. ¹⁶ Του ἔδωσε αὐτὴν τὴν ἐντολή: «Ἀπ' ὅλα τα δέντρα του κήπου μπορεῖς να τρῶς. ¹⁷ Ἀπὸ τὸ δέντρο ὅμως της γνώσης του καλοῦ και του κακοῦ να μη φας· γιατί τὴν ἴδια μέρα που θα φας ἀπ' αὐτό, ἐξάπαντος θα πεθάνεις».

¹⁸ Ο Κύριος ο Θεός εἶπε: «Δεν εἶναι καλὸ να εἶναι ὁ ἄνθρωπος μόνος. Θα του φτιάξω ἕναν σύντροφο ὅμοιον μ' αὐτόν». ¹⁹ Ο Κύριος ἔπλασε ἀπὸ τὸ ἔδαφος ὅλα τα ζῶα του ἀγροῦ και τα πτηνὰ του οὐρανοῦ και τα ἔφερε μπροστά στον ἄνθρωπο, για να δει πῶς θα τα ονομάσει. Και ὅ,τι ὄνομα ἔδινε ὁ ἄνθρωπος σε κάθε ζωντανὴ ὑπαρξη, αὐτὸ ἦταν και τὸ ὄνομά της. ²⁰ Ἐδωσε ὀνόματα σε ὅλα τα ζῶα, στα πτηνὰ του οὐρανοῦ και στα ἀγρια θηρία. Για τὸν ἄνθρωπο ὅμως δεν βρέθηκε σύντροφος ὅμοιός του. ²¹ Τότε ο Κύριος ο Θεός τὸν ἔριξε σε βαθύ ὕπνο κι ἀποκοιμήθηκε· πῆρε μίαν ἀπὸ τις πλευρές του και τὴ θέση της τὴ συμπλήρωσε με σάρκα. ²² Μετά, ἀπὸ τὴν πλευρά που πῆρε ἀπὸ τὸν Ἀδὰμ, σχημάτισε μια γυναῖκα και τὴν οδήγησε σ' αὐτόν. ²³ Τότε ο Ἀδὰμ εἶπε: «Αὐτὸ ἐπιτέλους εἶναι κόκαλο ἀπὸ τα κόκαλά μου και σάρκα ἀπὸ τὴ σάρκα μου. “Γυναῖκα”

τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς ἐλήφθη αὐτῆ· ²⁴ ἔνεκεν τούτου καταλείπει ἄνθρωπος τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ τὴν μητέρα καὶ προσκολληθήσεται πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν. ²⁵ καὶ ἦσαν οἱ δύο γυμνοί, ὃ τε Ἀδὰμ καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἦσχύνοντο.

Γένεση, 2, 15-25. Κείμενο Ο΄

Δημιουργία του ανθρώπου

«Ο Θεός δημιουργεί τον ἄνθρωπο ἀπὸ ορατὴ καὶ ἀόρατη φύση, με τὰ ἴδια του τὰ χέρια κατ' εἰκόνα καὶ καθ' ὁμοίωση, ἀπὸ τῆς γῆς, ἀφοῦ διέπλασε τὸ σῶμα καὶ ἀφοῦ τοῦ ἔδωσε λογικὴ καὶ νοερὴ ψυχὴ με τὴ δική του πνοή, αὐτὸ που ἀποκαλούμε θεία εἰκόνα· γιατί τὸ “κατ' εἰκόνα” φανερώνει τὴ νοερὴ καὶ αὐτεξούσια φύση, ἐνῶ τὸ “καθ' ὁμοίωσιν” τὴν κατὰ τὸ δυνατό ὁμοίωση στὴν ἀρετή. Τὸ σῶμα καὶ ἡ ψυχὴ πλάστηκαν ταυτόχρονα, καὶ ὄχι τὸ ἓνα πρῶτα καὶ τὸ ἄλλο ὕστερα κατὰ τὴς φλυαρίες τοῦ Ωριγένη. Ο Θεός, λοιπόν, δημιούργησε τὸν ἄνθρωπο ἀκάκο, εὐθύ, ἐνάρετο, ἀλυπο, ἀμέριμνο, λαμπρυνόμενο με κάθε ἀρετὴ, στολισμένο με ὅλα τὰ ἀγαθὰ, σαν ἓνα δεύτερο κόσμος, μικρὸ σε μεγάλο, ἄλλον ἄγγελο, μικτὸ προσκυνητὴ, ἐπόπτη τῆς ορατῆς κτίσεως, μύστη τῆς νοητῆς, βασιλιά τῶν ὄσων βρισκονται στὴ γῆ, βασιλευμένο ἀπὸ πάνω, ἐπίγειο καὶ οὐράνιο, πρόσκαιρο καὶ ἀθάνατο, ορατὸ καὶ νοούμενο, μέσον μεγαλείου καὶ ταπεινότητος, τὸν ἴδιο πνεῦμα καὶ σάρκα, σάρκα γιὰ τὴν ἐπαρση, πνεῦμα γιὰ τὴ χάρη, τὸ πρῶτο γιὰ νὰ πάσχει ἀπὸ τὴ σάρκα καὶ νὰ θυμάται καὶ νὰ διαπαιδαγωγεῖται, τὸ δεύτερο γιὰ νὰ μένει με τὴ χάρη στὸν Θεό καὶ νὰ δοξάζει τὸν εὐεργέτη, νὰ φιλοτιμεῖται γιὰ τὸ μεγαλεῖο, νὰ περνᾷ ἐδῶ τὴ ζωὴ του, δηλαδὴ στὴν παρούσα φάση, καὶ ἀλλοῦ νὰ ἐξέρχεται στὸν μελλοντικὸ αἰῶνα, καὶ πέρας τοῦ μυστηρίου νὰ θεώνεται με τὴν τάση πρὸς τὸν Θεό, νὰ θεώνεται ὁμως με τὴ μετοχὴ στὴ θεία λάμψη καὶ ὄχι νὰ μεταβαίνει στὴ θεία οὐσία».

Ιωάννης Δαμασκηνός, *Ἐκδοσις Ἀκριθῆς τῆς Ὀρθοδόξου Πίστεως*, 12 (26), Μτφρ. Ν. Ματσούκας, Θεσσαλονίκη, 1976, σελ. 151-153.

Θεϊκὴ ἀγάπη καὶ δημιουργία τοῦ κόσμου

«Σὺ ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι ἡμᾶς παρήγαγες” (Λειτουργία τοῦ αγ. Ιωάννου τοῦ Χρυσοστόμου). Οἱ λέξεις “ἐκ τοῦ μὴ ὄντος”, δηλώνουν, πρῶτο καὶ κύριο, ὅτι ὁ Θεός δημιούργησε τὸ σύμπαν με μιὰ πράξη τῆς ἐλευθέρης θέλησῆς του. Τίποτε δὲν τὸν πίεσε νὰ δημιουργήσει. Τὸ διάλεξε νὰ τὸ κάνει. Ὁ κόσμος δὲν δημιουργήθηκε ἀσκοπα ἢ ἀπὸ ἀνάγκη, ἀλλὰ εἶναι ἡ συνέπεια τῆς θεϊκῆς ἐκλογῆς...

Τὸ κίνητρο τοῦ Θεοῦ γιὰ δημιουργία εἶναι ἡ ἀγάπη του. Ἀντὶ νὰ πούμε ὅτι δημιούργησε τὸ σύμπαν ἀπὸ τὸ μηδέν, θὰ ἔπρεπε νὰ πούμε ὅτι τὸ δημιούργησε ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν εαυτό του, που εἶναι

αὐτὴ θὰ λέγεται, γιατί ἀπ’ τὸν ἀντρα πάρθηκε». ²⁴ Γι’ αὐτὸν τὸ λόγο θὰ εγκαταλείπει ὁ ἀντρας τὸν πατέρα του καὶ τὴν μητέρα του καὶ θὰ ἐνώνεται με τὴν γυναῖκα του· θὰ γίνονται ἓνας ἄνθρωπος. ²⁵ Ὁ Ἀδὰμ καὶ ἡ γυναῖκα του ἦταν καὶ οἱ δύο γυμνοί καὶ δὲν ντρέπονταν.

Ἡ δημιουργία τοῦ ἀνθρώπου, ψηφιδωτό, καθεδρικός ναός Μονρεάλε, 12^{ος} αἰ.

αγάπη. Δεν θα 'πρεπε να σκεφτόμαστε τον Θεό σαν Κατασκευαστή ή τον Θεό σαν Τεχνίτη, αλλά τον Θεό σαν Εραστή. Το να αγαπάς σημαίνει να μοιράζεσαι, όπως τόσο καθαρά μας έχει δείξει το τριαδικό δόγμα: ο Θεός δεν είναι μόνο ένας αλλά ένας μέσα σε τρεις, επειδή είναι μια κοινωνία προσώπων που μετέχουν με αγάπη το ένα στο άλλο... Από εκούσια εκλογή ο Θεός δημιούργησε τον κόσμο, με "εκοστατική" αγάπη, έτσι ώστε να υφίστανται εκτός από τον ίδιο άλλες υπάρξεις για να μετέχουν στη ζωή και την αγάπη που είναι δικά του...

Σαν καρπός της ελεύθερης θέλησης και της ελεύθερης αγάπης του Θεού, ο κόσμος δεν είναι αναγκαίος, δεν είναι αυτάρκης, αλλά σχετικός και εξαρτημένος... Η ύπαρξη είναι πάντα ένα δώρο από τον Θεό, ένα ελεύθερο δώρο τη αγάπης του, ένα δώρο που ποτέ δεν παίρνεται πίσω, αλλ' οπωσδήποτε ένα δώρο, όχι κάτι που κατέχουμε με τη δική μας δύναμη... Όλα τα δημιουργήματα πηγάζουν από τον Θεό, έχουν τις ρίζες τους στον Θεό και βρίσκουν την προέλευση τους και την πλήρωσή τους σε αυτόν. Ο Θεός μόνο είναι το ουσιαστικό όνομα, όλα τα δημιουργήματα είναι επίθετα...

Ο σκοπός της διδασκαλίας για τη δημιουργία, επομένως, δεν είναι να προσγράψουμε ένα χρονολογικά εναρκτήριο σημείο στον κόσμο, αλλά να βεβαιώσουμε ότι ο κόσμος εξαρτά την ύπαρξή του από τον Θεό. Όταν η Γένεση διατυπώνει "Ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν" (Γεν. 1, 1), η λέξη "αρχή" δεν πρέπει να εκληφθεί απλώς με την χρονική σημασία αλλά ως δηλωτική του ότι ο Θεός είναι η διαρκής αιτία και το στήριγμα όλων των πραγμάτων...».

«Ἡ δόξα του Θεού είναι ο άνθρωπος», βεβαιώνει το Ταλμούδ και ο Αγ. Ειρηναίος διαπιστώνει το ίδιο: "Ἡ δόξα του Θεού είναι ένας ζωντανός άνθρωπος"... Η μοναδική θέση του ανθρώπου στον κόσμο φαίνεται πάνω απ' όλα, από το γεγονός ότι έχει φτιαχθεί "κατ' εικόνα και καθ' ομοίωσιν" του Θεού... Η εικόνα του Θεού στον άνθρωπο υποδηλώνει το κάθε τι που ξεχωρίζει τον άνθρωπο από τα ζώα, που τον κάνει με την πλήρη και αληθινή έννοια *πρόσωπο* - έναν ηθικό παράγοντα ικανό για το σωστό και το λάθος, ένα πνευματικό ον προικισμένο με εσωτερική ελευθερία. ... Η "εικόνα" είναι αυτό που ο άνθρωπος κατέχει από την αρχή και που του δίνει τη δύναμη να ξεκινήσει την πνευματική του πορεία· η "ομοίωση" είναι αυτό που ελπίζει να αποκτήσει στο τέρμα του ταξιδιού του».

Γουέαρ, Κ., Επίσκοπος Διοκλείας, *Ο Ορθόδοξος Δρόμος*, Επτάλοφος, Αθήνα, 1982, σελ. 51-53 και 59-60.

Συνθέσεις και αντιθέσεις στο ζήτημα της δημιουργίας. Επιστήμη και θρησκεία

Σχέσεις πίστης και επιστήμης

Καταρχήν πρέπει να επισημάνουμε ότι δεν υπάρχει θέμα αντίθεσης ή σύγκρουσης μεταξύ τους. Πίστη και επιστήμη είναι δυο μεγάλα πνευματικά μεγέθη αλληλοσυμπληρούμενα και όχι αλληλοαποκλειόμενα. Είναι δυο εκδηλώσεις του ανθρώπινου πνεύματος που κινούνται σε διαφορετικά επίπεδα. Επιστήμη και θρησκεία έχουν αυτόνομες περιοχές ενδιαφερόντων και έρευνας· ανταποκρίνονται σε διαφορετικές αξιολογικές ροπές και ανάγκες της ενιαίας ανθρώπινης ύπαρξης. Η επιστήμη ερευνά τα μυστήρια της δημιουργίας, ασχολείται με το επιστητό, ενώ η θρησκεία ασχολείται με το μυστήριο του Δημιουργού, το υπεραίσθητό. Είναι δύο κύκλοι εφαιπτόμενοι ή και τεμνόμενοι, αλλ' όχι ταυτιζόμενοι ή συγκρουόμενοι. Επομένως, η σχέση πίστης και επιστήμης δεν μπορεί να είναι αντιθετική ή εχθρική, αλλά διαλεκτική. Κι αυτό γιατί έχουν κοινή αφετηρία την πνευματική υπόσταση του ανθρώπου και ουσιαστικά στοχεύουν στην κατάκτηση της αλήθειας και την εξασφάλιση της ευτυχίας του. Κρίνονται όμως, μαζί ή χωριστά, από το κατά πόσον οδηγούν τον άνθρωπο στον εξανθρωπισμό του ή στον απανθρωπισμό του.

Όταν η καθεμιά περιορίζεται στον χώρο της αρμοδιότητάς της, δεν υπάρχει θέμα σύγκρουσης ή αντίθεσης. Αν παλαιότερα παρουσιάστηκαν κάποιες περιπτώσεις αντιπαράθεσης, αυτό οφείλεται σε ιδεολογικές προκαταλήψεις ορισμένων επιστημόνων, οι οποίοι υπερέβησαν τα όρια της επιστήμης και ασχολήθηκαν με υπερφυσικά ζητήματα. Άλλοι πάλι στην περίοδο του Διαφωτισμού θεοποίησαν το λογικό, ενώ άλλοι απέρριψαν εκ των προτέρων ό,τι σχετίζεται με θέματα μεταφυσικής. Πιθανόν επίσης κάποιοι χριστιανοί να αντιμετώπισαν με δυσπιστία και καχυποψία τις επιστημονικές θεωρίες και ανακαλύψεις, νομίζοντας ότι κινδυνεύει η πίστη τους.

Με όλα τα παραπάνω γίνεται κατανοητό ότι η πίστη και η επιστήμη δε συγκρούονται, γιατί:

1. Η επιστήμη ερευνά τον αισθητό, το φυσικό κόσμο, ενώ η θρησκεία «περιγράφει» τον υπεραισθητό, τον υπερφυσικό κόσμο.
2. Η επιστήμη ερευνά το πώς έγινε ο κόσμος καθώς και τους φυσικούς νόμους που ρυθμίζουν τη λειτουργία του, ενώ η θρησκεία ασχολείται με το ποιος και γιατί δημιούργησε τον κόσμο. Εφόσον απαντούν σε διαφορετικά ερωτήματα, επόμενο είναι ότι δε δικαιολογείται αντίθεση ή σύγκρουση, αλλά μάλλον συνεργασία.

Δρίτσας, Δ., Μόσχος, Δ., Παπαλεξανδρόπουλος Στ., *Χριστιανισμός και Θρησκείματα Β' Γενικού Λυκείου*, Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής ΙΤΥΕ «Διόφαντος», Αθήνα, 2011, σελ. 198-199.

Από την Εξαήμερο του Μεγάλου Βασιλείου

«Οὐ γὰρ ἐλαττοῦται ἡ ἐπὶ τοῖς μεγίστοις ἔκκληξις, ἐπειδὴν ὁ τρόπος καθ' ὃν γίνεται τι τῶν παραδόξων ἐξευρεθῆ».

[Δεν μειώνεται ο θαυμασμός μας για τα έργα του Θεού, αν βρεθεί ο τρόπος με τον οποίο έγινε κάποιο από τα θαυμαστά αυτά έργα].

Μ. Βασίλειος, *Ομιλία εις την Εξαήμερον*, 10 | PG 29, 25^A.

Η ευθύνη του ανθρώπου έναντι της δημιουργίας

«Καὶ ἔλαβε Κύριος ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον, ὃν ἔπλασε, καὶ ἔθετο αὐτὸν ἐν τῷ παραδείσῳ τῆς τρυφῆς, ἐργάζεσθαι αὐτὸν καὶ φυλάσσειν».

[Πῆρε λοιπὸν ὁ Κύριος ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπο, τὸν ὁποῖο ἔπλασε, καὶ τὸν ἔβαλε στὸν κήπο τῆς Εδέμ γιὰ νὰ τὸν καλλιεργεῖ καὶ νὰ τὸν φυλάσσει] (Γεν 2, 15).

Σκηνές από τη δημιουργία του κόσμου.
Ψηφιδωτά από τη Βασιλική του Αγίου Μάρκου, Βενετία.